

11348 / 11344 (11.258)

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

XXVI. ÉVFOLYAM.

1944. 6. SZÁM.

A L A P I T O T T A : R A V A S Z L Á S Z L Ó

A Bíróság...
Könyvtár...
engedélyezem.

Kolozsvár, 194... hó...

BCU Cluj / Central University Library Cluj **T A R T A L O M**

AZ IGE TÜKRÉBEN.

I. L.: Romlottság.

Konfirmációi tanítások a Heidelbergi Káté alapján.

I. L.: A Heidelbergi Káté a konfirmációi előkészítésben és vallástanításban.

VASÁRNAPI ISKOLA.

I. L.: Lehet-e most a vasárnapi iskolában dolgozni?

IRODALOM.

Dr. Deák Gábor: D. Dr. Kiss Tihamér László: A gyermek tárgy- és térszemlélete fejlődésének vizsgálata geometriai testeken.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGYÉVRE 8— PENGÓ. — EGYES SZÁM ÁRA 80 FILLÉR

Olvasóinkhoz!

Tisztelettel hívjuk fel a lap olvasóinak és barátainak szíves figyelmét arra, hogy az előfizetések beküldésénél mutatkozó késedelmesség és mulasztás miatt a lap anyagi helyzete tarthatatlan. Ötszáz előfizetőnknek vannak hátralékai, többnek közülük több évi is és ezeket minden sürgetés ellenére sem tudjuk megkapni. A nyomdaárak 50 százalékkal emelkedtek, úgy, hogy az amúgy is kevés bevételből a nyomdát fizetni nem tudjuk.

Ezért a következőket jelentjük és kérjük előfizetőinktől:

1. A nyomdaárak emelkedése miatt a lap előfizetési árát július 1-től *2 pengővel, azaz 10 pengőre* emeljük fel.

2. Aki *a múlt évi hátralékát és a jelen évi legalább féléves előfizetési díját június végéig beküldi*, annak a 2 pengős emelést *nem számítjuk fel*, csak azoknak, akik július 1-e után is hátralékban vannak.

3. Azoknak, akik *1943-ra* vagy még előbbi évekre *nem egyenlítették ki tartozásaikat*, a lap *következő számát már nincs módunkban küldeni*. Nem vagyunk képesek arra, hogy ajándékba küldjünk egész évfolyamokat akkor, mikor ezreket kell egyesek hanyagsága miatt a lapra ráfizetni.

4. A lap ezutáni számaait *kisebb terjedelemben* fogjuk kiadni.

5. Végül tudatjuk mindazokkal, akik június végéig nem küldik be a hátralékokat és 1944-re legalább a fél-évi előfizetést, hogy *az előző évi hátralékokat és a fél-évi előfizetést július 1-e után postai megbízás útján fogjuk beszédni*. Kérjük, hogy ezt azok, akiket illet, ne vegyék rossz néven, mert a nyomdával szemben való kötelezettségeinknek kénytelenek vagyunk eleget tenni.

Kolozsvár, 1944 június hó.

A szerkesztőség és kiadóhivatal.

AZ IGE TÜKRÉBEN

Romlottság.

...akik a gonoszt jónak mondják és a jót gonosznak...“ Ésa. 5:20.

Ez az ige nem olyan állapotról beszél, amikor egy ember, vagy egy nép, gyarlóságból, a Sátán által megejtve, *bizonytalanságba és tévedésbe* kerül abban a kérdésben, mi a jó és mi a rossz. Hiszen ilyen tévedések egyének és népek életében könnyen beállhatnak. Isten akaratát, különösen az emberi élet súlyos és komplikált kérdéseiben, nagyon sokszor nem tudjuk világosan látni. Sokszor áll előttünk csábító és vonzó formában és helyes és igaz dolognak tűnve fel az, amiről később kitűnik, hogy Isten törvényével ellenkező. Az ilyen tévedésekkel szemben is kell védekezni. Azért imádkozik a zoltárfő: „Ki veheti észre a tévedéseket! Titkos bűnöktől tisztíts meg engemet!” (19. zsolt. 13.) Az ilyenek ellen csak az véd, ha Isten akaratát kitarítóan tanulmányozzuk és a Szentlélek Isten vezetését kérjük, hogy erősítse a látásunkat a jó és gonosz különbsége felől.

Még csak nem is arról van itt szó, mikor gyarlóságból teszszük a jó helyett a gonoszt, noha tudjuk a kettő közötti különbséget. Mikor a szívünk gonoszra hajlik és egyes esetekben makacsul *ellenszegülünk* Isten akaratának. Ez az, amit Pál mond: ismerem a jót, szeretem is, és mégis, nem azt követem, ami jó, hanem ami gonosz. Az ilyen esetben akárhogy odaálltam is abban az esetben a gonosz mellé, mégis egy küzdelem folyik le a lelkemben, akár a tett előtt, akár tett után. Nem ringatom magam kétségben, *tudom*, hogy amit teszek, az bűn és tudom az ítéletet is. Azért az ilyen eset — bár súlyos és fájdalmas — mégis utat enged a szabadulásra. Népek harcolhatnak így és juthatnak bele a bűn örvényébe, annak hatalma alá, s akkor Isten gondoskodik róla, hogy visszatérítse azokat, felébreszti a bűnbánatot, ahogy felébredt az többször is Izráelben és a mi nemzetünk életében is, és a lelkek keserű, a büntől szabadulni vágyó kiáltása után: „Őh én nyomorult ember, ki szabadít meg...!” — jöhet a válasz: „Hálát adok Istennek, a mi Urunk, a Jézus Krisztus által!”

De amit ez az ige mond, az egyik sem ezek közül. „Akik a gonoszt jónak mondják és a jót gonosznak” — és amit ez előtt és ez után arról a népről és azokról az emberekről jellemzést

olvasunk, nem a tévelygés, nem a bűn időleges hatalmának, hanem egy szörnyű, gyökerében való *romlottságnak* a képét állítja elénk. Tudatos, határozott, meggyőződéses félreértése, visszajára fordítása ez annak, amit Isten törvénye mond. Makacs, elszánt, vakmerő tagadása Isten akaratának és helyette az emberi érdekek, célok, felfogások feltétlen érvényének az odaállítására. Aki a gonoszt jónak mondja és erre építi fel az életét, akár egyén, akár nemzet, az kirugta a lába alól Isten akaratát, az leszámolt vele, hogy nemcsak Istentől *távol*, nemcsak Isten *nélkül*, hanem egyenesen Isten *ellen* akarja élni az életét. Az ez, amit a 82. zsoltár mond: „a földnek — amelynek tartóoszlopait és alapját Isten maga jelölte ki — minden fundamentuma mozog”. Nem a felületen van a baj: a lelkek legmélyén van egy rettenetes romlás: a fundamentumban van a romlottság. Jaj annak a világnak, jaj annak a nemzetnek és léleknek, amely ebbe beleesett, ahol az erkölcsi érzék megromlott, ahol önzés, igazságtalanság, gőg uralkodik.

Azt a helyzetet, amelyben Isten népe van, még borzasztóbbá teszi az, hogy ez a romlottság nem egyesekre, nem egy társadalmi rétegre terjed ki, hanem *általános*. Egy mámor, felületes, könnyelmű életfelfogás gőze kábítja a lelkeket, az Úrnak dolgát nem tekintik meg, hijjával vannak az igaz tudománynak, Isten Igéjének, a főember és a közember egformán a bűn szolgái, önhittség, önzés, más vagyona után való leselkedés, az igazság elferdítése. *Bá jellemző vonásai ennek a gyökerében való romlottságnak.* Hogy ez ebben a mai világban így van, azt mindenki látja. De hogy a mi nemzetünkben, a mi lelkünkben is így van, hogy az erkölcsi alapok felborulása, a gyáva ijedezés és álhősiesség hogy váltogatják egymást, ezt meg kell látni, meg kell ismerni, mert enélkül az ismeret nélkül attól az ítélettől, amely ez után következik, szabadulás nincs.

Mit tehet ebben a világban az Ige hirdetője? Attól a romlottságtól, amely a gonoszt jónak mondja, csak Isten törvényének hirdetése és az igaz bűnbánat menthet meg. Azért az első dolog Isten világos és tiszta akaratának, szent és változhatatlan törvényének — amely személyválogatást és kifogást nem ismer — a határozott hirdetése. Nekünk mély, őszinte, alázatos bűnbánatra van szükségünk, ezt kell a mi népünk minden tagjának lelkébe bevésni, és ezt kell elsősorban nekem, az Ige szolgájának önmagamon megkezdeni. Ebből a nyomorúságból csak Isten szabadíthat ki, de ő azért küldötte el az ő Fiát, hogy kimentsen a minden földi bajnál és szörnyűségnél szörnyűbb veszedelemből: a bűn hatalmából. Csak ebben van a mi életünk reménysége, ha hozzá térünk. És ha ezt hirdetjük, ezt tesszük, akkor szolgálunk legjobban a mi népünknek.

I. L.

Konfirmációi tanítások a Heidelbergi Káté alapján.

11. Hitem gyümölcsei: cselekedeteim!

(66—68. kérdés.)

(Gimnázistáknak.)

Ének 254. (146. zsoltár.) Áldjad én lelkem az Urat . . .

Célkitűzés: Az Istennek tetsző igazi jó cselekedetek hitből kell származzanak. Isten törvényének kell megfeleljenek és Isten iránti hálánkból kell következzenek.

Cselekedeteim mértéke a *törvény*, amelynek tartalma szeretet. Tetteikben megnyilatkozó szeretet egyfelől Istennel, másfelől felebarátommal szemben.

Cselekedeteimből tudhatom meg én is és láthatják mások is, hogy milyen viszonyban vagyok az engemet teremtő és gondviselő Istennel és az engemet megváltó hú baráttal, az Úr Jézus Krisztussal. Továbbá a rámbízott vagy körülöttem élő embertestvéreimmel, barátaimmal. Gonosz, vagy jócselekedeteimmel távolodom el Isten gyermekeinek közösségétől, vagy tartozom igazán bele az én drága Anyaszentegyházamba.

Tanítás: A három kátékérdést együtt Jézusnak a Lukács 13. rész 1—9. verseiben leírt megtérésre intő beszédével s az ott felhasznált terméketlen fügefa példájával szemléltetem.

A két kérdés tanítási pontjai a következők:

1. Igazi jócselekedetek azok, amelyek igaz hitből vannak és amelyek a törvénynek megfelelnek. Ideveszem a tízparancsolatot, amelyet a gyermekek által már tudottnak tételezek fel.

2. Az Isten dicsőségére történnek és nem azok, amelyeket mi gondolunk jónak, vagy emberi rendelkezés alapjának.

Szemléltetem azt, hogy Jézus tanítványai egyszer milyen megdöbbentő hírt hoztak a gallileaiak felől, akiknek vérért Pilátus áldozatukkal elegyítette. (Luk. 13 : 1.)

És azt a hírt, amelyet Siloából hoztak, hogy ott szerencsétlenség következtében 18 ember pusztult el.

Továbbá ismertetem Jézus meglepő feleletét, aki azzal a kérdéssel fordult a hírhozó tanítványokhoz, hogy vajjon akik elpusztultak *bűnösebbek voltak-e más otlakó embertestvéreiknél?*

Vajjon mire akart Jézus ezzel rámutatni?

Arra, hogy mindnyájan, Te is, én is a bűn nyomorúságának átka alatt vagyunk. Így tehát *megtérésre* és *újjászületésre* van szükségünk.

ségünk. Ezt a megtérést a Szentlélek munkálja bennünk, de hogy valóban megtértünk, eddigi életünk most már más irányban, Krisztus útján menetel, az *cselekedeteinkből* látszik meg.

Ezért mondja el Jézus rögtön a Reá értetlenül bámuló tanítványainak a szőlőbe ültetett és gyümölcsöt hozni sehogyan sem akaró fügefa példázatát. A vincellér a gazdától még egy év kegyelmi időt kér: „És, ha gyümölcsöt terem, jó, ha pedig nem, azután vágd ki azt!”

Mit látunk ebből a példázatból? Azt, hogy Isten szüntelenül szemmel tartja a mi cselekedeteinket. Végtelen jó hozzánk, amikor haladékat ad nekünk a jó gyümölcsök megtermésére. De ami a legfőbb, Isten ítélő széke előtt egyszer nekünk is felelnünk kell tetteinkért. Ebből láthatjuk, hogy milyen égetően fontos nekünk tudni azt, milyenek az Istennek tetsző jócselekedetek?

Vajjon milyen emberi cselekedetek tetszenek Istennek?

Jézus környezetéből tudnánk mondani olyan embereket, akik mindenképpen jót akartak cselekedni? (Farizeusok stb.) Jézus helyeselte az ő jótteiket? Nem, mert olyan helyeken és olyan feltűnően imádkoztak és adakoztak, ahol mindenki látta őket. Miért nem volt helyes ez? Azért, mert a saját érdemeiket, a saját dicsőségüket keresték és ezáltal elfelejtették Isten dicsőségét, amelyet Pál apostol olyan szépen határoz meg: „Azért akár esztek, akár isztok, akármit cselekesztek, mindent az Isten dicsőségére műveljetelek.” (I. Korinthus 10:31.)

Tehát az igazi jócselekedetek hitből, az Isten iránti mélységes bizalomból és hálából kell származzanak.

Mostmár vajjon honnan tudjuk meg, hogy mik az igazi jó cselekedetek? Hogy tisztá-e az arcunk, vagy jól van fésülve a hajunk, ezt ugyebár a tükörben látjuk meg? Vajjon van-e olyan tükör, ahol a cselekedeteinket megnézhetjük? Melyik tehát ez a tükör? Adott-e Isten ilyent az emberiségnek? Igen, Mózesnek a Sinai hegyen két kőablán. Mondjuk csak el gyorsan a tizparancsolatot!

Hogy is neveztük még ezt? Isten törvényének. Miért adta Isten a törvényt? Azért, hogy tudjuk, hogy mi a helyes vagy helytelen, amit tennünk kell.

Vajjon csak ezért? Miért olyan nagy ajándék nekünk a törvény? Milyen halálos ellenség ellen védelmez bennünket Isten általa? A bűn ellen, amely mindig megakadályozza, hogy jót tegyünk. Vagy jócselekedeteinkben is arra ösztönöz, hogy azok által a saját dicsőségünket szolgáljuk.

Ebben a nagy harcban segít tehát minket a tizparancsolat. Ezért nevezi Kálvin János ezt az Isten által kiadott törvényt a mi életünkben *tükörnek*, melyben megvizsgálhatjuk lelki arcunkat. (Isten nevét hiába fel ne vedd, az ünnepeket megtartsd stb.) *Félnék*, amely szabályozza a mi sokszor túlgyorsan rohanó életünket és meggondolatlan tetteinket. (Pl. ne öl, hamis tanúbizony-ságot ne tégy stb.) És végül *ösztökének*, mely arra ösztönöz min-

ket, hogy az Úr akaratát mindig kövessük. (Pl. tiszteld atyádat és anyádat.)

Emlékezzünk-e arra, hogy Jézus hogyan foglalta össze a tízparancsolatot? Mondja el valaki a nagy parancsolatot!

Mit látunk meg ebből? Azt, hogy bár Isten törvénye kérlelhetetlen szigorúsággal szól hozzánk s bár mi azokat hol az ő szent nevének megsértésével, hol szüleink bántásával, hol felebarátunk tulajdonának vagy becsületének megkárosításával szüntelenül áthágjuk, mégis megállhatunk az Ő szent színe előtt.

Hogyan lehetséges ez? Saját magunktól bizonyára nem. Szükségünk van valakire, aki igazán tud szeretni s aki esedezik értünk Istennél. Kicsoda ez? Jézus Krisztus. Ime, így űz minket a törvény Jézus Krisztushoz, aki egyedül tudja betölteni annak szigorú rendelkezéseit. Hiszen ő maga mondta: „Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvénynek, vagy prófétáknak eltörlésére. Nem jöttem, hogy eltöröljem, hanem inkább, hogy betöltssem, mert bizony mondom néktek, míg az ég és föld elmúlik, a törvényből, egy jóta vagy egyetlen pontocska el nem múlik, míg be nem teljesedik.“ (Máté 5 : 18.)

Úgy-e, így már te sem félsz a törvény szigorától? Úgy-e, most már tudod, hogy ha Jézus Krisztust igazán szereted, a törvény parancsolatait is sokkal jobban meg tudod tartani, mint eddig? És, ha mégis eltévedt báránycént szakadékba esel? Mit gondolsz, mi fog veled történni? Igazán bűnbánó sírásod akkor is elfog jutni hozzá, a jó Pásztorhoz. Utánad indul s karjaiban hoz vissza az Úr útjára. (Anjón pásztor című képpel szemléltetni lehet ezt a jelenetet.)

Igy lesznek aztán cselekedeteink olyanok, amelyek az ő dicsőségére történnek, nem pedig azok, amelyeket mi gondolunk jónak, vagy amelyek emberi rendelkezésen alapulnak.

Mert vajjon milyenek azok a cselekedetek, amelyeket mi jónak tartunk? Soroljunk fel egy párat. Vajjon mi mindig az az Isten szerinti cselekedetet tartjuk jónak? Nem tartjuk-e jó cselekedetnek azt is, ha valaki süg nekünk, hogy ne feleljünk szekundát, vagy megengedi, hogy lelopjuk a dolgozatát? Vajjon egyformán ítél meg egy jócselekedet egy pogány vagy egy keresztényen fiút? Mi a különbség közöttük? Vajjon milyen mérték szabályozza például egy német, egy japán vagy egy orosz fiú tetteit? Próbáljunk példákat mondani ezekre. Bizony az ő tetteik más különböző emberi rendelkezéseken alapulnak.

Itt aztán külön kell figyelnünk a római katolikus és a mi felfogásunk közötti különbségre a jócselekedetekre nézve. Ők tudniillik minket gyakran megvádolnak azal, hogy mi nem vesszük komolyan a jócselekedeteket. A döntő különbség az, hogy ők a kegyelem feltételének, mi következményeinek tartjuk a jócselekedeteket. Ilyenformán most már, milyen az Istennek kedves jócselekedet? Tudnátok erre is példát mondani? Emlékeznénk ilyenekre saját életünkben?

Kátékérdésünk második felében azt látjuk, hogy igazán jócselekedetek csak azok, amelyek Isten dicsőségére szolgálnak. Most nézzük meg azokat az *alkalmakat*, ahol Isten dicsőségére szolgálhatunk. Soroljatok fel ilyeneket. Például *családunkban*. Mi módon segíthetünk szüleinknek, testvéreinknek úgy, hogy az Isten dicsőségére szolgáljon?

Nemzetünkben vajjon Isten milyen cselekvési alkalmakat kínál fel nekünk?

Hol szolgálhatunk, azonban legközvetlenebbül, Isten dicsőségére? Anyaszentegyházunkban! Vasárnapi iskolai, ifjúsági egyesületi, szórvány- és ifjúsági munkák alkalmait vegyük számba. Vajjon elég csak az alkalmak meglátása? Vajjon Isten Igéjéből meg tudjuk-e hallani a személyes parancsot a feladatok elvégzésére? Érezzük-e a felelősséget egyházunk szeretetintézményei iránt? Zágoni árvaház, sáfárság stb. Mit tettünk és mit tehetünk ezekért?

Összefoglalás: Az összefoglalást a 68 kérdéssel végezzük el, amikor ismét utalunk arra, hogy miként szeretett Isten minket, amikor két táblán törvényt adott nekünk. Az egyik tábla négy parancsolatában tisztán meghatározta azt, amivel Őneki tartozunk. A másik tábla hat parancsolatában felebarátaink iránti kötelességeinket írta elő. Kegyelmének igazi jele azonban az, hogy Krisztust is elküldte hozzánk, hogy erőt adjon a parancsolatok s a szeretet nagy parancsának véghezvitelére.

Most már csak az a kérdés, hogy látjuk-e elég határozottan a nekünk szóló parancsot s tudunk-e eléggé imádkozni, hogy Krisztus megtartsa minket a neki való engedelmségben? Felismerjük-e egészen tisztán a fűgefának adott kegyelmi időt s tudunk-e *idejében jó gyümölcsöket teremni*?

íj. FARKAS JENŐ.

12. Az imádságról.

(80—83. kérdés.)

(Gimnázistáknak.)

Kezdőének: 9. Istennel járni . . .

A) *E kérdések helye a hitvallásban*. Káténk utolsó részéhez értünk most. Pontosabban, az utolsó rész utolsó fejezetéhez. Szorosan összefügg ez a rész az előzővel és az egész Kátéval. Nézzük csak ezt meg: Miben áll az ember nyomorúsága? (I. rész alapján összefoglalni.) Hogyan szabadít meg Krisztus? (II. rész összefogása.) És miben áll a megszabadított ember hálája? Ennek egyik részéről tanultunk már: a hála először az Isten akarata szerint való minden jócselekedetben gyönyörködő szeretet (90 = 65. kérdés), azaz Isten törvényének ismerete, cselekvése. (Jó ki is kérdezni a 62—66. és 79. konfirmációi kátékérdéseket!) (Miután a konfirmációi kátéból a 114—115. kérdések hiányzanak, azok

feltétlenül már előbb megismerttetendők, másképp hiányozni fog itt az átmenet!)

Meg lehet-e tökéletesen tartani Isten törvényét? (Nem. Csak elkezdni megtartását.) Akkor miért is adta az Isten? (Bűnösségünk megismerésére, az üdvösség Krisztusban való keresésére.) Így a törvény állandóan Krisztusra utal, hozzá visz, vele köt össze minket.

Láttuk tehát, hogy új emberekké nem a magunk ereje, vagy jósága tesz minket, hanem Isten ingyen kegyelme s a Szentlélek ereje.

Ezeket tudva, nézzük most meg hálánk másik részét: az *imádságot*.

A Szentírásnak milyen tanításaira, részeire emlékezünk az imádsággal kapcsolatosan? (Hegy beszéd, „Kérjétek...”, A farizeus és a publikánus, A szegény özvegy és a gonosz bíró, Pál: „Szüntelen imádkozzatok!” stb.) Olvassuk most el Lukács 11., 1–13. verseit! (Olvassuk!)

B) *Miért szükséges a keresztyén embernek imádkozni?* (116 = 80. kérdés.) Azt mondtuk, hogy csak Isten kegyelme és Szentlelke tehet minket új emberekké. E kegyelemmel s Lélekkel mi *nem rendelkezünk*: csak *kérhetjük* Istentől, s *megköszönhetjük* Neki.

Miért kell kérnünk? Az olvasott Ige megmondta: mert Isten megadja, de csak ha teljes szívből, szüntelenül kérjük, s Neki hálát adunk.

Természetes dolog, hogyha valakitől valami nagyon értékes dolgot kaptam, azt neki megköszönöm. Az Isten iránt való hálának is egyik „kiváltképpen való része” a köszönet: az imádság. Miután pedig erre az ajándékokra *mindig újra* szükségem van: az imádságot soha nem hagyhatom ki az életemből.

Közmondásunk az, hogy „néma gyermeknek az anyja sem érti szavát”. Az emberek, még saját szüleink is, valóban csak akkor értik meg, hogy mire van szükségünk, ha újra és újra kérjük tőlük. Istennel azonban másképp áll a dolog. Ő nagyon jól tudja, mire van szükségünk, hiszen gondolatainkat is ismeri. De elvárja tőlünk, hogy *mi is érezzük a szükségességét* ajándékainak, és nem adja meg azokat addig nekünk, amíg nem kérjük. Nincs is az Ő kegyelmének, békeességének, Szentlelkének semmi értelme annak számára, akinek mindez nem fontos és nem szükséges. Ha azonban mi Isten törvénye szerint kívánunk élni: állandó, nélkülözhetetlen szükségünk lesz Isten ajándékaira.

Káténk tehát így vezet bele az imádkozás kérdéseibe: megkérdezi: *Miért szükséges...* (80. kérdés!) És felel: 1. Mert ez kiváltképpen való... 2. Mert Isten csak azoknak adja... (80. felelet!)

C) *Milyen az Isten előtt kedves imádság?* (117 = 81. kérdés.)

De vajon *minden* imádság kedves-e Isten előtt? (Nem.) Melyik imádság nem lehet kedves előtte? (Gépies, sokbeszédű,

akarataival ellenkező dolgokat kérő) Tudunk-e erre szentírási példát? (Farizeus és publikánus.) Mi volt itt visszatetsző? (Bűnbánat hiánya, gögősség, más lenézése.) Hát a szentekhez, szűz Máriához mondott ima lehet-e kedves Isten előtt? (Nem.) Miért? (Törvényébe: az I. parancsba ütközik.)

a) Tisztázzuk tehát először, hogy az Isten előtt kedves imádság *nem* szólhat máshoz, csak az Istenhez. A Fiúhoz szólhat? (Igen.) Tehát a *Szenháromság Istenhez* személyenként is szólhat. De ahhoz, hogy Istenhez imádkozzunk, ahhoz is kell valami. A 21. kérdés megmondta: az igaz hit *biztos ismeret*. Isten megismerése kell, hogy tudjuk, kihez szabad, lehet, kell imádkozni. Istent pedig honnan ismerjük egyedül meg? (Igéből, Fia, a Krisztus által.)

Imádságunk első szabálya tehát ez: egyedül csak a magát kijelentő *Szenháromság*-egy Istenhez imádkozhatunk. Ehhez még tegyük hozzá: de csak azért, amiről azt mondta, kérjétek! Akaratával megegyező, dicsőségére szolgáló dolgokért.

b) Az imádság második szabályát, a farizeus és publikánus történetét már szintén elmondotta nekünk. Mi volt a különbség a farizeus és a vámszedő magatartása között? (Egyik igazságában gögőösen bízott, a másik ismerte bűnösségét és alázatos volt, meg bűnbánó.) Lehetetlen dolog is, hogy ha bűnünket és nyomorúságunkat látjuk, meg ne alázzuk magunkat Isten előtt. (Lásd Dániel 9:4–9. imádságát.) *Central University Library Cluj*

c) Az imádság harmadik szabályát is régóta tudjuk már. Tanultuk, hogy az igaz hit nemcsak ismeret, hanem *bízalom* is. (21. kt.) És azt is tanultuk, hogy az Úr asztalához csak az járulhat, aki bűnei miatt valóban bánkodik, de ugyanakkor bíz is a bűnbocsátó Krisztusban. (60–81. kt.) Ugyanez a szabály itt is érvényes: bízunk kell abban, hogy méltatlanságunk dacára meghallgat minket az Úr szent Fiáért, a Krisztusért; hiszen Krisztus mondotta: „Akármit kértek majd az én nevemben, megcselekszem azt. (János 14, 13.)

Melyik tehát az imádság három szabálya? Az első: a Szentírásban magát kijelentő Istenhez, tehát a *Szenháromság*hoz imádkozzunk s azt kérjük Tőle, ami akarataival megegyező. A második: alázatos, bűnbánó lélekkel imádkozzunk hozzá. A harmadik: bízunk abban, hogy Isten Krisztusért meghallgat minket. A káté ezt a három szabályt így foglalja össze: olvasd a 81–117. kérdés és feleletet.

D) *Mit kérjünk Istentől?* (82–118. kérdés.) Utolsó kérdésünk az lesz, hogy mit kérjünk Istentől? (Kegyelmet, hitet stb.) Csak *lelki* javakat? (Nem, *testieket* is: kenyeret, ruhát, értelmet, erőt stb.) *Egyszóval: mindent*. Erre maga Jézus tanít, sőt össze is foglalja számunkra a legfontosabb testi-lelki javakat. Jézus megtanít minket imádkozni. Hol? (A Miatyánkban.) Hol van ez megírva? (A hegyi beszédben, Máté 6:9–13.) Mondjuk el együtt az Úr imádságát! (Felállva elmondjuk.)

E) *Elmélyítés.* Az imádkozás egészen magától fakad, sokszor az ember szívéből. *Valahogy* minden ember szokott, vagy próbált imádkozni. Legtöbbünket édesanyánk tanított meg esti imádságra, a Miatyánk elmondására, stb.

Szoktunk e imádkozni és hogyan? Kell e ezt szégyelnünk? (Itt személyessé próbáljuk tenni a kérdést!) Jó e, ha megtanítanak minket az igazi imádkozás szabályaira? (Gépiesség veszélye, unalom, figyelmetlenség fenyeget máskép.)

Elő lehet vajjon írni, hogy *mit* imádkozzunk? (Nem, hiszen kéréseink személyesek.) De annál nagyobb hasznát vesszük egy mintának, egy Istentől magától adott mértéknek. És annak, hogy Isten a legfontosabb (imára tartozó) dolgokban útbaigazítson minket. Hiszen embertársainkkal való beszélgetésünknek is vannak bizonyos szabályai (bemutatkozás, bizonyos kérdések, udvariasság, más szavába bele nem vágás stb.), amelyeket emberi (illem-) szabályok írnak elő.

Ne felejtjük el soha, hogy az imádság nem egyoldalú beszéd, mintha valaki belebeszélne a telefonba s a válasz megadása előtt letenné a kagylót. Az imádság *társalgás* Istennel, ahol előbb Istennek kell szólnia (Igéje által) s végül is Neki kell választ adni, amit meg is ad Szentlelke által.

A legfontosabb szabálya pedig az imádságnak ez: *mindent* kérjél, mindenért hálát adj; vagy Pál összefoglalásában: „*Szüntelen imádkozzatok!*” (II. Thess. 5, 17.) Ugyanakkor imádságunk kiindulópontja mindig ez legyen: „*Legyen meg a te akaratod!*”

(Záróének előtt megkérdezhetjük: melyik zsoltárok szólnak az imádkozásról? A felelet lehet a 222., a 234., a 238., a 240., a 254. stb. ének, azaz a XXV., LXI, LXXVII., LXXX., CLXVI. zsoltár. Ezek közül azután egyiket elénekeltetjük.)

SIPOS GÉZA.

A Heidelbergi Káté a konfirmációról előkészítésben és vallástanításban.

Igy lehetne a Heidelbergi Káté több, sőt többi kérdését is megvizsgálni és összehasonlítani a jelenlegi vagy régebbi kátéinkkal, amelyek a Heidelbergi Káté „alapján” vannak írva és megáltszanék, hogy lehet „rövidebb” kérdéseket szövegezni, lehet „könnyebb” kérdéseket írni, de nem lehet olyanokat, amelyekben a hit igazsága teljesebben és világosabban legyen kifejezve. És a könnyebb is és a rövidebb is mindig kockáztatja éppen azt, hogy ezt az igazságot rövidíti meg, vagy a könnyebbség miatt bizonytalanabbá és homályosabbá teszi.

És vegyünk ehhez még egy szempontot. Szerintünk ha törekedni kell is arra, hogy a hitvallást a gyermek lehetőleg közel érezze magához nyelvében is és ne tegyük a vallástant a legnehezebb tárgyak egyikévé, ez a törekvés csak addig jogosult, amíg lehetséges és semmiképpen sem lenne helyes abból indulni ki, hogy a vallás, mint tantárgy, minden tantárgynál könnyebbé és egyszerűbbé teendő. Ez egyrészt magának a tárgynak a tekintélyt rontaná, másrészt eláztatnánk a gyermeket azzal, hogy Isten dolgai, a hit kérdései egészen egyszerű, magától értődő anyagnak tűnnének föl előtte, amelyet alig kell tanulni. Ha a tanuló meg tudja tanulni a többi tárgyakat, a nyelveket, a matematikát, a fizikát, akkor meg kell tudnia tanulni ezt is, s ha meg tudja érteni azt, amit ma egy népiskolai tanulónak is tudnia kell ezekből, akkor — emberileg és balgatagul szólva — meg tudja érteni ezt is, ami a megértés emberi oldalát illeti. Már pedig ezek a tárgyak az emberi értelem keretébe tartozó anyagot foglalnak magukba, a hitvallás pedig olyanokat, amelyek Isten dolgaira vonatkoznak s amelyeknek értelmi elsajátítása csak a kérgét, a kifejezéseit ismer-teti meg velük Isten igazságának.

b) Nézzük most azokat az ellenvetéseket és aggodalmakat, amelyek a Káté *taníthatóságára* vonatkozólag felmerültek. Ezek a következők: Az egyik a Káté hosszúságát, tehát az anyag nagyságát panaszolja, a másik szerint az a gyermek előtt érthetetlen, a harmadik szerint nem élményszerű, tehát nem alkalmas arra, hogy a konfirmációról előkészítés alatt a személyes hitet ápolja. Nézzük ezeket egymás után. Már foglalkoztunk azzal az ellenvetéssel, amely a Káté érthetetlen volta ellen elhangzott és már említettük azt, hogy a hit dolgait sohasem lehet olyan olyan „értel-

mes" dolgoknak minősíteni, vagy olyanokká tenni, amelyeknek a felfogását a gyermektől, vagy még felnőtt embertől is várhatnánk. A legegyszerűbb, mert éppen szórványgyermeknek számára készült Kátének, a Virágh-félének vegyük a 25. kérdését, amely a Szentlélek munkájáról azt mondja, hogy az „az ember lelkében hitet támaszt és ez a hit az ember lelkét Krisztusnak és minden ő jótéteményének részesévé teszi“, nem „érthetőbb“ a gyermek előtt, mint a Heidelbergi Káté legnehezebb kérdése, sőt éppen olyan „érthetetlen.“ Még a világi tudományokkal is így van, mert az egyszerű számtani műveletek értelmét sem tudja, csak sokkal későbbben felfogni, addig csinálja őket gépiesen. Különben is, ha ezt a szempontot akarjuk érvényesíteni, akkor igazán a legmerevebb racionalizmusba esünk vissza.

Hogy a Káté szövege a tanításban lehet-e „élményszerűvé“, erre a kérdésre azt kell felelnünk, hogy csakis ez lehet. Már rámutattunk erre az egyházzól szóló kérdés példájánál, de így áll ez a többi kérdésnél is. Ez először abból fakad, hogy ez a Káté a kérdéseit úgy teszi fel és úgy válaszol rájuk, hogy ezek az én kérdéseim és az én feleleteim. Lehet-e élményszerűbb valami, mint a Káté 1. kérdése a vigasztalásról, a 32. arról, hogy miért neveztetem keresztyénnek, vagy akármelyik, mert mindegyik a személyes hit kérdésére megy ki és erre utal. Lehet-e a megtérés kérdését személyesebben tárgyalni, mint az ő ember megoldóklése s az új ember megelevenítése magyarázatánál, mikor olyan alkalom nyílik az igazi bűnbánat és igazi megértés jeleinek a gyermek személyes életében való megmutatására, amilyent egyik Káté sem nyújt? Ezenkívül: élményszerűvé egy anyag nem önmagában, hanem a tanítás útján lesz, ha azt a tanuló személyes életével kapcsolatba tudom hozni. A számtant is lehet így tanítani, pedig önmagában száraz és élvezhetetlen és minden tárgy, ha nem úgy tanítják, önmagában személytelenné válhatik. De ha megmutattuk a gyermeknek azt, hogy itt az ő ügyéről, megváltásáról és a neki szóló kegyelemről van szó, akkor azonnal elevenné és személyessé válik ebben a Kátében minden, de anélkül válik azzá, hogy a hit mélységéből a legkisebb jöttát is elaludtunk volna. Hasonlítsuk össze éppen az élményszerűség szempontjából a fel-támadásról szóló kérdést a Heidelbergi Káté és a Virágh-féle és az Apostol-féle Káté feleleteiben s akkor meglátjuk, milyen ennek a kérdésnek az igazán „élményszerű“ beállítása.

c) Az *anyag nagyságára* vonatkozó ellenvetéseket kapcsoljuk össze most azokkal, amelyek éppen ezzel ellenkezőképpen azt az álláspontot képviselik, hogy a Kátét *megrövidíteni nem szabad*, mert ezzel egységét veszélyeztetjük s mivel nem szabad megrövidíteni, tehát ne is tanítsuk a konfirmándusoknak. Ami az anyag nagyságát illeti, csak annyit mondunk, hogy a Nagy Péter-féle régi erdélyi Kátében 214 kérdést kell megtanulniok a konfirmálóknak, az Apostol-félében 141, a Virágh-félében, amely szórványok számára van kijelölve, 115 kérdés képezi az anyagot. Ezzel szem-

ben az erdélyi Heidelbergi Káté konfirmációi kiadásában 92 kérdést, amelyhez 13 konfirmációi kérdés járul, tudjuk, hogy a teljes Heidelbergi Káté 129 kérdést foglal magában. Ha ezek terjedelmét nézzük, azt találjuk, hogy a teljes Heidelbergi Káté magyar szövege 40.170 betűjével szemben a Virágh-féle felénél többet, 24.420 betűt tesz ki, pedig ez szörványok és tanyák számára készült, az Apostol féle Káté (nem számítva az énekeket, verseket, imádságokat és az egyházszervezetről szóló részt) 41.580. Az erdélyi konfirmációi Káté, amelyben 92 kérdés van felvéve, a Virágh felénél alig valamivel többet, 24.930 betűt. Ez maga eléggé megmutatja, hogy milyen alaptalanok a Heidelbergi Káté hosszúsága ellen felhozott panaszok és aggodalmak.

Mégis sokan jöttek már előttünk is arra a gondolatra, hogy a Kátét a konfirmálók számára *nem teljes szövegében* kell tanítani. Aki erre legelőször rájött, az nem kisebb ember volt, mint Szcenci Molnár Albert, akinek a Kis Katechizmusa az egyik Biblia kiadása mellé volt csatolva. Amint már fentebb említettük, ez a Kis Káté hosszú ideig és igen sok helyen használatban is volt.¹ A Szcenci Molnár Albert eljárása az volt, hogy a Káté kérdesei közül némelyeket nem vett fel, a hosszabb kérdéseket pedig rövidítette. Így ő 66 kérdést vett fel (ezek összes terjedelme 18.700 betűt tesz ki) A Szcenci Molnár által végrehajtott rövidítés mellett még más rövidített kiadása is volt használatban a Káténak, ilyen a jelenlegi erdélyi kiadás is. A főkérdés itt az, amire az aggodalom irányul: nem töri e meg a Káté egységét az esetleges rövidítés? Erre nézve a következőket lehet mondani: Kétségtelen, hogy pl. a Szcenci-féle kiadásban is, az egyes kérdések meg-rövidítése, kivonatos közlése sokszor kénytelen a szöveg tartalmának lényeges gondolatait elhanyagolni, mert ha jól megnézzük, úgy látjuk, hogy tulajdonképpen a Kátében egyetlen felesleges, henye szó nincs, éppen ez az, ami miatt a tanítás nem könnyű feladat. Így marad ki nála mindjárt az 1. kérdésből ez a mondat: „És úgy megőriz, hogy az én mennyei Atyám akarata nélkül egy hajszál sem eshetik le a fejemről, sőt inkább szükséges, hogy minden az én boldogságomra szolgáljon. Ezért Ő Szentlelke által az örök élet felől engem is biztosít és szívből szerint hajlandóvá és készsé tesz arra, hogy ezentúl Őneki éljek“, holott ez ahhoz, amit előbb mondott, nagyon szorosan hozzátartozik. Ebből látszik, hogy a kérdések meg-rövidítése nem lenne helyes a Kátében.

Hogy állunk azonban azzal, hogy a *Káté egységét* bontja meg, ha egyes kérdéseket belőle kihagyunk? Bizonyos, hogy a leghelyesebb a Káté egész szövegének a tanítása lenne, mert egyes kérdések kihagyásánál mindig éppen azok a kérdések maradnak ki, amelyek legsajátosabban személyesek, vagy a hitvallás speciális vonatkozását fejezik ki. Így éppen a 48. kérdés, amely a legnehezebbek egyike, az ú. n. extracalvinisticum kifejezése, vagy a 78.,

¹ Közölve Az Út XX. évfolyamában.

amely az úrvacsoratan sajátos református felfogását másokétól el-
különti. De ezek ellenére sem mondhatjuk azt, hogy egyes kér-
dések kihagyása a Káté egységét megbontja. Éspedig azért, mert
a Káté egysége nem az egyes kérdések teljességében, hanem a hit
rendszerében rejlik. A Káté jelentősége az, hogy benne a tanuló
a hitvallással nem mint egyes, független tételekkel ismerkedik meg,
hanem mint egy rendszerrel. Hogy most ennek a rendszernek
egyes vonásait, ebből egyes kérdésekre vonatkozó megállapításait
kihagyjuk, az még nem jelenti az egész egység megtörését. Hiszen
nagyon sok olyan kérdés, amely ma számunkra lényeges, a Káté-
ban nincs meg sem említve, legalább is nem kifejezetten, mint az
állam és egyház viszonya, az egyes társadalmi osztályok helyzete
és viszonya tekintetében vallott református felfogás stb. A Káté
egységét tehát nem az összes kérdések együtt, hanem az a rend-
szer képezi, amelybe ezek a kérdések el vannak helyezve. Ezért
szólt a javaslat olymódon, hogy az egyes kérdések kijelölése
mellett is a teljes Kátét kell kiadni és azt kell használni.

A Káté egységét tehát meg lehet őrizni akkor is, ha csak
nehány kérdést veszek fel a Kátéból, ha úgy tanítom, hogy azokat
a kérdéseket az egész Káté egységében és arra tekintettel tanítom.
A Bibliából sem veszem fel textusnak az egész Bibliát, sőt még
egy könyvet sem, és mégis a prédikációban azt a pár verset úgy
nézem és úgy használom, mint a Kijelentés és a Biblia egységé-
ben levőt, úgy beszélek róla. Ugyanígy lehet ezt a Kátéval is
megtenni. Ha a tantervben pl. a 18. kérdés van csak kijelölve
megtanulásra, a megelőzők nincsenek, akkor azért a tanító a
Krisztus közbenjáró munkájáról úgy tanít, hogy megmutatja az
emberi elégtétel lehetetlenségét s azt is, hogy a Közbenjárónak
valóságos és igaz embernek és valóságos Istennek kell lennie.
A különbség csak az, hogy ez a magyarázatban van, könyv nélkül
megtanulni csak a 18. kérdést kell. Hogy ezt így meg lehet tenni
és hogy ezt csakis így lehet tenni, azt az is mutatja, hogy tulaj-
donképpen az egész vallástanításban is ez történik, mikor pl. a
bibliaismertetésben szintén nem az egész bibliai könyv minden
részét olvastatjuk el, de amit elolvastatunk, azt az egész könyv
egységébe állítva mutatjuk fel. Ha így látjuk a dolgot, helytelen
lenne azt mondani, hogy mivel a Kátét egészében nem taníthatjuk,
akkor kihagyásokkal se tanítsuk. Nem lehet világosan érteni a
módot, amit az az elgondolás képvisel, hogy a Káté anyagát
minden fokozaton „sajátíttassuk el” a növendékekkel, mert tanítási
anyagul való felvétel nélkül ez az „elsajátítás” csak jámbor óhajítás
maradhat.

d) Hadd tegyünk most csak egy pár észrevételt még arra,
hogy a Káté *tanítása* milyen nehézségekkel jár. Mint már előbb
is említettük, kétségtelen, hogy a Káté nem könnyű tanítási anyag,
mint ahogy nem is lehet az. Ez azonban nem azt jelenti, hogy
nem is lehet tanítani, hanem azt, hogy amint más anyagnak a
tanítására is, erre is *fel kell készülni*. Ahol a Kátét csak emléz-

tenni akarják, ahol nem veszik a fáradságot, hogy a Káté mondani-valóit Isten Igéje alapján világosítsák meg, ahol elhanyagolják megmutatni, milyen személyes, lélekhez szóló és a keresztyén hit és élet ébresztésére és elevenítésére szolgáló, amit a Káté mond, ott természetes, hogy az lesz, amitől néhány vélemény fél: unalom és eredménytelenség, de ez lesz bármilyen Káté tanításából is. A tanításban a Káté kérdését nagyon könnyen fel lehet dolgoztatni, ha azokat feloldjuk, esetleg kiegészítő és részletező kérdésekkel tagoljuk és főként, ha a Kátét, amint azt szükséges: megfelelő szemléltető anyaggal, bibliai és egyháztörténeti eseményekkel, a gyermek személyes élete kérdéseivel hozzuk kapcsolatba. Az előbbire például hozzuk fel az erdélyi tankönyvet, amely az 1. kérdést már a II. elemi iskolai osztályban felveszi, de a következő kérdésekkel: Kinek a tulajdona vagy te? Hogy lettél az ő tulajdona? Mit cselekszik veled? Mit ajándékozott neked? Az utóbbira, hivatkozunk arra, hogy az egyházi szülő 54. kérdést az első pünköst történetével kapcsolatban taníthatjuk, amikor ebből a történetből világosan meglátja a tanuló, hogyan gyűjti Isten Fia a maga seregét, hogy azok, akik oda csatlakoztak, nem maguktól, hanem Krisztus akaratából csatlakoztak, hogy ez a gyülekezet minden emberi nemzetségből gyűlik s bár különbözők, mégis megegyeznek az igaz hitben, meglátja, hogy oltalmazza és most is oltalmazza a maga egyházát Krisztus és hogy tartja meg és meglátja azt is, hogy ő hogyan tartozik ehhez az egyházhoz. Ilyen kezelés mellett nemcsak a Káté kérdése lesz egészen világos a tanuló előtt, hanem világos lesz az is, amit a pünkösti történet neki az Isten egyházáról mond.

2. Körülbelül ezek voltak a legsúlyosabb, mert alapvető ellenvetések, amelyek a Heidelbergi Káté használata kérdésében felmerültek. A többiekkel rövidebben foglalkozhatunk.

A Heidelbergi Káté konfirmációi anyagul való alkalmazása tekintetében a javaslat egy általános és egy — a szórványok és tanyák számára, valamint analfabétáknak — minimális anyag megjelölését ajánlotta. Tette ezt azért, mert az egész Káté anyagát túlságosan nagyinak tartotta a konfirmációi előkészítésre való felvétel szempontjából, bár valljuk, hogy a legjobb lenne, ha az egész Kátét fel lehetne venni. Több vélemény azonban ezt a kiválogatást helyteleníti. Már foglalkoztunk ezek közül azokkal, amelyek a Káté egységét féltik az anyag csökkentésétől, ezekre újból nem térünk ki. Csak annyit jegyzünk meg, hogy a javaslat hangsúlyozta, hogy a teljes szövegű Káté kiadását tartja szükségesnek, amely tehát alkalmas arra, hogy azokat a kérdéseket is, amelyeket nem kell szószertint megtanítani, a tanulás folyamán a tanító elolvastassa, megmagyarázza s kiemelje belőle azokat, amelyek megtanulandók, tehát így ezeket a kérdéseket az egész összefüggésben a tanuló is láthassa.

3. Több ellenvetés, sőt tiltakozás olvasható a beérkezett véleményekben az ellen, hogy a minimális és általános anyag a

teljes szövegében kiadott Kátéban *különböző szedéssel* legyen feltüntetve. Helyette az a javaslat hangzott el, hogy inkább az előszóban, vagy a vezérkönyvben kell megjelölni azokat a kérdéseket, amelyek egyik vagy másik csoport anyagát képezzék.

Ezekre a következőket mondhatjuk: Az egyes csoportok tananyagának tervezett megkülönböztetése csakis didaktikai célokból volt felvetve. Ilyen szempontból eleve el kell ejteni azt a gondolatot, hogy elég, ha az előszóban vagy a vezérkönyvben van jelölve a különböző csoportok anyaga. Az első azért nem jó, mert nem lehet várni, hogy a tanulók az előszót elolvassák és mindig abból keressék ki és állapítsák meg, hogy mi az ő anyaguk és melyik nem, a vezérkönyv pedig a tanítónak készül, az a tanulók kezébe nem kerül. Gyakorlatilag, ha elfogadtuk azt, hogy nem minden kérdést tanítunk meg, úgyis az lesz a dologból, hogy a tanulók a tanító kijelölése nyomán saját maguk fogják ceruzával megjegyezni a nekik feladott kérdéseket s ebből a többi kérdések eljelentéktelenedése éppenúgy következhetik, mintha a szedés különböztetné meg. Viszont a szedési különbséggel újrat álljuk annak, hogy a tanító önkényesen hagyjon ki kérdéseket, mert a tanulót is és tanítót is a szedés maga figyelmezteti a saját anyagára. Szerintünk tehát a szedésben való megkülönböztetés magának a tanítónak és tanításnak, de a tanulónak is könnyebbségére szolgál.

Hogy ez vezet e arra, hogy egyes kérdések feleslegeseknek tűnnek fel a gyermek előtt, ez szerintünk nem a szedéstől függ, hanem a tanítástól. Ha a tanítás, amint azt fentebb kifejtettük, az egész Káté egységében történik, ha a tanító a többi kérdésekre is kitér, sőt esetleg azokat elolvastatja, megbeszéli, akkor ez az aggodalom felesleges, éppen olyan felesleges, mint az lenne, ha valaki a Biblia magyar szövegében vastagabb betűkkel szedett szöveg miatt félne, hogy a Biblia többi versei eljelentéktelenednek. Különbözőben is a szedésben különbségeket mindenképpen kell tenni. Ha a bibliai lókusokat a Káté közli, szerintünk helytelen és a tanulást nehezítő azokat és azok szövegét a Káté szövegével azonos betűkkel szedetni, mint például a jelenlegi két Kátéban van, mert ez a kérdés áttekintését és megtanulását hátráltatja. Azt gondoljuk tehát, hogy a szedés különbözősége nem feltétlenül vezet arra a gondolatra a gyermeket, amiről a vélemények félnek, s ha ez a veszély fenyegetne, azt a tanítás során egészen könnyű dolog megakadályozni. Viszont a tanulás könnyebbsége ezt kívánja.

4. Az elbátori, illetőleg bizottsági javaslat azon pontjára, amely a konfirmációi kátéba más, nem hitvallási *anyag* felvételét javasolja, szintén több vélemény érkezett be. Van, aki egyszerűen csak azt követeli, hogy a tanító kezébe vezérkönyvet kell adni, mert ez a káténál is fontosabb, ezt a véleményt csak megemlítjük, mert a vezérkönyv kiadása nagyon szükséges ugyan, ezt senki kétségbe nem vonja s mielőbb el kell ennek készülnie, de a Káténál fontosabbnak, annál, amit a gyermek kezébe adjunk, nem tudjuk tartani. Mindegyik vélemény megegyezik abban, amit külön-

ben az előadói, illetve bizottsági javaslat is magától értetődőnek tekint, hogy ezek az egyéb kérdések nem a Káté szövegében, hanem azután, bár nem Függelék gyanánt, hanem a tanulás rendszer anyaga gyanánt iktatandók be. Viszont, hogy ez egy külön olvasókönyvben, vagy vezérkönyvben foglaljon helyet, ezt az teszi nehezzé, hogy akkor két könyvet kell a tanulónak megvennie és kitanulnia, ami az egész előkészítés anyagát tekintélyesen megnöveli. Az anyagra nézve sok vélemény tárja elő azt, amit egy ilyen anyagban fel kell venni. Ezekből kitűnik, hogy a válaszok szeretnének, mint az egyik mondja is, „egy kis ekkleziaszतिकát“ adni még a Kátéhez, amelyben az egész egyházra vonatkozó tudnivalók mellett (Bibliáról, ünnepekről, szertartásokról, énekeskönyvről, egyházszerkezetről, egyháztörténeli legfontosabb eseményekről, a magyar vallásról stb., stb.), még a helyi egyházköztség ismerete is helyet foglaljon.

Ezekre nézve szerintünk tekintetbe kell venni éppen azt a követelményt, amit e javaslattévők közül többen hangsúlyoztak, hogy az anyag ne legyen nagyon nagy, már pedig, ha mindezeket, amiket a beérkezett vélemények felsorolnak, mind bevesszük, akkor nem egy konfirmációi előkészítésnek, de *két osztálynak egész évi ideje sem lenne elég* ezt elvégezni. Tekintetbe kell venni azt is, hogy ez az anyag magát a *hitvallást ne szorítsa ki* az érdeklődésből és ne vegye el az időt annak tanulásától. Mégis a konfirmáció elsősorban a hitről való bizonyágtétel és nem a helyi egyházköztség templomának a története és a házasságkötés módja és kérdései felől akar felvilágosítást adni. Viszont kétségtelen, hogy szükség van az egyház életének legfontosabb kérdései megismertetésére, de szerintem mindig tekintetbe véve azt, hogy ezekkel a tanuló már találkozott. Az új népiskolai tantervben — nem beszélve a középiskolairól, ahol a Bibliáról, egyháztörténetből már előző osztályokban mindenesetre tanul — már vannak ilyen kérdések felvéve, az egyházzól, annak életéről és munkájáról és mégis bízni kell abban, hogy azt annakidején a tanuló megtanulta. Hogy azonban ezeket nagyjában felelevenítsük és lényegében emlékezetbe hozzuk, tényleg szükséges egy ilyen anyag. Hogy ez mit foglaljon magában, erre most nem terjeszkedünk ki.

5. Arra a javaslatra, hogy a Heidelbergi Kátét használjuk konfirmációi anyagnak és ennek egyik része, mint *minimális* anyag a tanyák és szórványok konfirmándusainak, valamint az analfabétáknak szolgál tananyagul, mely kérdések legyenek itt kiválogatva, szintén több vélemény érkezett be. Ezek összefoglalva a javasolt anyagból, amelyet e dolgozat elején felsoroltunk, kihagyandónak vélik az 59. és 83. kérdéseket, viszont felvenni kívánják a következőket: 3, 5, 7, 10, 20, 22, 28, 30, 40, 42, 43, 45, 52, 57, 58, 60, 61, 65, 75, 80, 81. Ezekkel a javaslatban felsorolt és a vélemények által elfogadott 23 kérdés, a két kihagyott kérdés levonásával 42 kérdésre növekedik. Mivel ez az anyag analfabétáknak, tanyai és szórványgyermeknek az anyaga, kétséges, hogy

ezt a 42 kérdést, amelyek között olyan nehéz kérdések is vannak, mint a 60, 75, 80, hogyan tudja ezt a gyermek megtanulni. Így ez a vélemény szöges ellentétben áll azzal, amit már az előbb tárgyaltunk, hogy a Káté anyaga nagy és nehéz s így nem tanítható.

A javaslatban foglalt kérdések úgy voltak kiválogatva, hogy azokban a leglényegesebb kérdések legyenek felvéve. Nem jelentette ez azt, hogy nem lehetett volna, vagy nem lett volna kívánatos más kérdéseket is felvenni, és a javaslat készítője nem azért nem vette fel őket, mintha mellékeseeknek, vagy jelentékteleneknek tekintette volna. Számolni kellett azonban a következő dolgokkal: először a tanulók felvevőképességével, ami nem korlátlan, másodsor azzal, hogy a tanításban, ha nem is könyv nélküli gyanánt, az egész Kátét használjuk és magyarázzuk, harmadszor azzal, hogy a felvett kérdések egy áttekinthető rendszert nyújtsanak. Ezért nem lehetett felvenni a Hiszekegy, a Tízparancsolat és az Úr imádsága magyarázatának egy kérdését sem, mert akkor a második és harmadik kérdés éppen ilyen érv alapján szintén be kellett volna, hogy kerüljön. Azért igyekezett a javaslat úgy kiválogatni a minimális anyag kérdéseit is, hogy azokkal a meg nem jelölt kérdéseket is összefoglalhassuk. A 3. kérdéssel, ha nem is tanítjuk meg könyv nélkül, kell beállítani a 4-et, a 8. kérdés a végső eredményét vonja le annak, amit a nyomorúságról tudni kell s magában foglalja az 5, 7, sőt a 10. kérdés tartalmát a magyarázatban, a 21. kérdés magyarázata a 20. kérdésre is válaszol stb., mindentűt a javaslat arra gondolt, hogy a kérdések csoportjából azt jelölje ki, amelyek a környező kérdések megvilágítására legalkalmasabb. Természetesen nem zárkozunk el az elől, hogy ebbe az anyagba még egyes kérdéseket fel ne lehessen venni, de szerintünk a kiválogatás elvét meg kellene őrizni és olyan számú és olyan terjedelmű kérdéseket, amelyek tanítása ebben a csoportban lehetetlen, nem kellene felvenni.

6. Ugyanez a helyzet az *általános* anyag esetében is, amelybe a bizottsági, illetőleg előadói javaslat 88 kérdést vett fel, a beérkezett vélemények ebből kihagyandónak vélnek 5, felveendőnek még 15 kérdést (30, 40, 43, 65, 66, 73, 75, 76, 79, 82, 84, 85, 87, 118, 121). Az előadói javaslat szerint felveendő kérdések száma így 93-ra emelkednék. Itt is azt kell mondanunk, amit az előbbi anyagcsoportra nézve mondtunk, bár természetesen semmi külön akadálya nincs annak, hogy még más kérdések is felvétessenek, a tanulhatóság és az anyag nagysága szempontjából mégsem kellene túlságos sok kérdést felvenni. Itt is, pl. a 30. kérdés tartalmát — aminek felvételét református hitünk tanításának kiélézése szempontjából helyesnek lehet mondani — mégis egészen jól ki lehet fejteni az előző, 29. kérdés magyarázatánál, mert mikor ez azt mondja, hogy Krisztuson kívül „senki másban idvesség sem nem kereshető, sem nem található”, kellő módot nyújt arra, hogy ezt éppen a szentek segítségül hívására is alkalmazzuk.

A két anyagcsoport kijelölésével kapcsolatban elhangzott

egyik vélemény figyelemreméltó gondolatot emel ki, amikor hangoztatja, hogy a Heidelbergi Káté konfirmációi anyag gyanánt való tanítása csak akkor lesz eredményes, ha a tanulóknak a Káté egyes kérdései már a népiskola és a középiskola alsó osztályaiban folyó vallástanítás folyamatában ismerőskké válnak. Hivatkozik itt az erdélyi egyházkerület tantervére, amely a Káté 66 kérdését már ezeknek az osztályoknak anyagába beosztotta, mint a vallástanítási anyag elmélyítésére szolgáló alapgondolatokat. Bár az erdélyi tanterv ezen beosztása nem mindenütt találó, mégis, ahol az illető kátékérdés megfelelően simul a vallástani anyaghoz, ott két oldalon tesz szolgálatot: egyik oldalon az illető bibliai vagy egyháztörténeti anyag alapgondolatát, üzenetét kifejezi, másik oldalon a kátékérdésnek ebben olyan szemléleti anyagot nyújt, amely a gyermek lelkében megmarad. Ha a tanuló a Káté 21. kérdését, az igaz hitről az Ábrahám elhívása történetével, a 104. kérdést, ami az V. parancs magyarázata, a Sámuel történetével, a halak és a kenyerek csodáját a 125. kérdéssel, az Úr imádságának negyedik kérése magyarázatával kapcsolatban tanulja, nemcsak a történet igazi mondanivalója lesz előtte világos, hanem világos lesz a kátékérdés igazi értelme is, mert az igaz hit vonásai Ábrahám, az V. parancsolat követelése a Sámuel, a IV. kérdés tartalma az ötezer ember megvendégelésében, Krisztus gondviselő és tápláló kegyelme példájában áll mind g. előtte. Hogy ez az eljárás milyen könnyűvé teszi ezeknek a kérdéseknek a konfirmációi előkészítésben való tanítását, el lehet képzelni.

7. A javaslat végül — a 8. ponttól, mint amellyel már foglalkoztunk, eltekintve — a középiskolai vallástanítás tantervének módosítására kér véleményeket. A beérkezett vélemények közül egy részletes tantervi javaslatot ad. Több vélemény hangoztatja, hogy nemcsak módosításra, hanem revízióra van szükség és hogy a tantervet és tankönyveket hitvallásos alapra kell állítani. Azok, akik a Heidelbergi Káté elfogadását ellenzik, itt is attól félnek, hogy egy ilyen, a Káté, vagyis a hitvallás használatára épített tantervben a bibliai alap fog elveszni. Többen követelik, hogy a középiskola, illetőleg a liceum IV. és a képző V. osztályában a Heidelbergi Káté legyen a tankönyv a hit- és erkölcsstan helyett. A részletes javaslat, amit említettünk, úgy szól, hogy az I. osztályban bibliai történetek, a II. osztályban egyháztörténet, élet- és jellemrajzokat, a III. osztályban rendszeres bibliaismertetést, a IV-ben Kátét, az V-ben elmélyülő hitvallásismertetést, a VI-ban egyháztörténetet, a VII-ben bibliai alapozású hit- és erkölcsstant, a VIII-ban gyakorlati irányú egyházi ismereteket tanítsunk, úgy, hogy minden osztály anyagában bibliai-, hitvallási- és egyházi vonatkozású ismeretek is legyenek felvéve. Sok tekintetben egyezik ezzel az erdélyi tanterv, amely — a Biblia fontosságát tartva szem előtt — az I—II. osztályban tanítja a bibliaismertetést, a III-ban az egyháztörténelmet, azért egy évben, mert ez a VI. osztályban úgyis megint előjön s mert maguk az események már a magyar

történelemből ismerősök, itt azoknak református hitvallásos szempontból való beállítására kell törekedni, a IV-ben a Kátét, V-ben az Isten Igéje címen a kijelentett Ige, az Irott Ige és a hirdetett Ige kérdéseiről, a VI-ban egyháztörténetet, a VII-ben hit- és erkölcsant, a VIII-ban az Ige egyháza címen az egyház életéről és munkájáról.

Ami a tanterv kérdését illeti, a konfirmációi káté kérdése szerintünk az elsőrangú kérdés, s annak eldöntése elvileg: helyezhető-e az egész középiskolai tanterv a hitvallás alapjára? Ha ez elvileg el van döntve, akkor magának a tantervnek a megalkotása további megbeszélés tárgyát kellene képezze.

Mindezek alapján szerintünk, különösen azokon a pontokon, ahol ezt a jelen munkálat különösen ki is emelte, a bizottsági javaslat elfogadásával kellene a szükséges intézkedést megtenni. Ezek az intézkedések a következők lennének: 1. A Heidelbergi Káté konfirmációi előkészítési anyagnak, a javasolt minimális és általános anyag megjelölésével, de teljes kiadásában való elfogadása. 2. Sürgős előkészület egy vezérkönyv kiadására, amelyben a Káté feldolgozására indítások és példák legyenek. 3. A konfirmációi előkészítésben szükséges nem hitvallási anyag összeállítása.

Végül még két dolgot kell megemlíteni. Az egyik az, hogy több helyről elhangzott az a követelmény, hogy ne a Heidelbergi Káté, hanem egy, ennek alapján készült konfirmációi káté legyen elfogadva. Erre a véleményre csak egy dolgot kell mondani. Az talán semmi kétséget nem szenved, hogy nemcsak a konfirmációi káténak, hanem minden tankönyvnek a Heidelbergi Káté, vagyis az egyház hitvallása alapján kell állnia, ez természetes. Ha tehát azt hangoztatják vélemények, hogy ezen káté „alapján” kell más kátét írni, akkor ez csak azt jelentheti, hogy ennek felhasználásával, egyes kérdéseinek beiktatásával.

Ha pedig ezt tesszük, akkor egyrészt éppen azt követtük el, amittől sok vélemény óv, hogy megcsonkítsuk a Kátét, másrészt kivettük a kérdéseket abból az egységéből, amelyben vannak, még pedig sokkal inkább, mintha csak kiválasztottunk volna egyes kérdéseket, de a Káté egész rendszerét meghagyjuk. Hogy milyen nehéz a Káté egyes kérdéseit „felhasználni”, hogy megrövidítésük milyen erőtlenné teszi azokat, hogy feloldásuk mennyire elszínteleníti, mutatja a Virágh féle éppenúgy, mint az Apostol féle káté, mind a kettőnek nagyon méltánylandó és tiszteltetreméltó azon kísérlete mellett is, hogy a Heidelbergi Káté alapján álljanak. Félreértések elkerülése céljából meg kell jegyeznünk, hogy ez a két káté, az előbbieken felhozott kifogások ellenére is, igen jelentős szolgálatot végzett egyházunkban azzal, hogy a Heidelbergi Káté fontosságára hívta fel a figyelmet.

A másik megjegyzés, amit tenni kell, az, hogy jelenleg az erdélyi egyházkerület már 18 éve használja konfirmációi káté gyanánt a Heidelbergi Kátét. Ez nem volt és ma sem könnyű feladat, amelyet az egyházkerület közgyűlése nem azért vállalt, hogy köny-

nyebb legyen az előkészítés és vallásitanítás munkája, hanem azért, hogy jobb legyen. Nagy kérdés, hogy ezt a jobbat helyes e elcsere-
rélni egy könnyebbel akkor, ha a Heidelbergi Káté használatára
vonatkozó javaslat a magyar református egyház egyetemében
kudarcot vallana, csak azért, hogy „egységes” legyen mindenütt a
tanterv és a tananyag? Nem áll-e itt az „egység” követelménye
felett az igazság követelménye? És nem szabad rossznéven venni,
ha az erdélyi egyházkerület ragaszkodni fogna ahhoz, amit szá-
mára helyesnek, áldásosnak és parancsoló szükségnek mutatott
Isten akkor, amikor igazi erejét és lelki biztonságát az Isten Igéjére
épített, ősei hitéből fakadt, református hitvallásban kereste és
találta meg.

I. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VASÁRNAPI ISKOLA

Lehet-e most a vasárnapi iskolában dolgozni?

Azok a körülmények, amelyekben most vagyunk, a legtöbb helyen a vasárnapi iskolai munka szünetelését hozták maguk után. Az iskolák korai bezárása, sok helyen azok más célra lefoglalása, azután a gyermekek elfoglaltsága a nyári mezei munkákban, azt a gondolatot ébresztették sokakban, hogy a gyermekekkel való foglalkozásnak az ideje lejárt és ha az iskola hosszú nyári szünetet tart, akkor a gyermekpásztorációnak és vasárnapi iskolának is azt kell tartania.

Hiszen igaz, hogy nyáron eddig is alig foglalkoztak a gyermekekkel és ha most azt hangoztatjuk, hogy a nyári időszakban is szükséges a gyermekekkel foglalkozni, sokak előtt úgy tűnik fel, mintha ez valami újabb követelés, valami többletmunka lenne, amire semmi szükség nincs.

De a dolog nem így áll. Ha rendes körülmények között lennénk, akkor a vasárnapi iskolai munka még sok helyen most is tartana, hiszen az iskolai évek csak éppen most kezdene vége lenni. A rendkívüli körülmények pedig nem kevesebb munkára, hanem több munkára és lelkiismeretesebb teljesítésre ösztönöznek bennünket. Éppen azért, mert a gyermekek iskolába járása hamarabb elvégződött, van nagyon nagy szükség arra, hogy ezalatt az idő alatt is foglalkozzunk velük, ne engedjük, hogy kiessenek abból a lelki légkörből, amit a vasárnapi iskola nekik jelentett. De ezenkívül más is szükségessé teszi ezt. Sok helyen városból kivitt gyermekek vannak vidéken. Ezeknek igazán semmi elfoglaltságuk nincs, nem úgy, mint a falusiaknak. Élnék egészen külön, idejük legnagyobb részét játékkal töltve el. Most nagyon szükséges volna ezeknek vasárnapi iskolába való összegyűjtése. Ezzel szolgálhatnánk azt is, hogy a városi és falusi gyermekek közötti keresztyén közösség gondolatát erősítsük.

De a falusi gyermeknek is van lelkigondozásra nyáron is szüksége. Nem engedhetjük, hogy Isten Igéje nélkül maradjanak és meg kell keresni az alkalmat arra, hogy velük foglalkozzunk.

Hogyan lehet ezt megtenni? Ha a lelkipásztornak, vagy a vasárnapi iskola rendes vezetőjének nincs erre ideje, vagy nincs otthon, akkor más valaki kell, hogy ezt vállalja. A városból kiment református gyermekeket hétköznap is össze lehet gyűjteni és nekik vasárnapi iskolát tartani. A falusi gyermekekkel együtt pedig

vasárnap lehet őket összegyűjteni. Semmiképpen ne egyezzünk bele akba, hogy nyáron szüneteljen teljesen a munka. Mindenképpen tartsunk vasárnapi iskolát nyáron is. Vasárnap nincsenek a gyermekek elfoglalva, akkor össze lehet őket gyűjteni. Igyekezzünk arra, hogy a városi és falusi gyermekek is legyenek együtt és hallgassák együtt az Isten Igéjét. Szóval a vasárnapi iskolai órát feltétlenül tartsuk meg. Isten Igéje hirdetésében és hallgatásában nincs „vakáció”. Isten nem tart „vakációt” a mireánk való gondviselésében, nem szünetel és nem fárad el a kegyelem munkájában, nekünk sem szabad elfáradni a vele való foglalkozásban. Ezért minden lekipásztor, vasárnapi iskolai vezető felelős Isten előtt, hogy a mostani nehéz és sok megpróbáltatással járó időben a gyermekeket ne hagyja Isten Igéje nélkül.

Azt lehet erre vetni: a gyermekek nem jönnek el még vasárnap sem a vasárnapi iskolába. Erre azt feleljük: a jó vezetőnek utána kell mennie a gyermekeknek. A hét folyamán fel kell keresni a gyermekeket. Akik városból vannak falun, azokat könnyen meg lehet találni és hívni a vasárnapi iskolába. A falusi gyermekeket keressük fel a munkájukban, vagy otthon, ahol található. Ha azt tapasztalnánk, ami sok helyen megtörténik, hogy a gyermekek gyenge ruházatuk miatt nem jönnek, akkor a szabadban kell nekik vasárnapi iskolát tartani. A vasárnapi iskolai órákat játékkal, sok egyházi ének éneklésével, beszélgetéssel, aranymondások ismétlésével stb. tesszük a gyermekek előtt közvetlenebbé.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. L.

A szerkesztőség csak az e célból beküldött theologiai és pedagógiai munkák ismertetését vállalja.

D. Dr. Kiss Tihamér László:

A gyermek tárgy- és térszemlélete fejlődésének vizsgálata egyszerű geometriai testeken.

Debrecen, 1942. A kolozsvári Ferenc József-Tudományegyetem Nevelés-Lélektani Intézetének közleményei. 51. sz.

Az „új iskola“, vagy helyesebben az „új nevelés“ érdeklődési körében foglalkozik a gyermek értelmi képességének fejlődésével és e fejlődésben található törvényszerűségekkel. Különösen amióta a nevelés-lélektan, tehát nem az öncélú lélektani vizsgálat határozza meg a lélektani gyermektanulmányok jellegét, mindinkább a gyermek pedagógiai helyzeteinek ismerete a fontos, hogy a növendék egy őt megértő, exakt gyermektanulmányi eredményeken nyugvó iskolai életbe kerüljön, ellentétben az eddigi idegen és merev hagyományos iskolatípusokkal.

A „munkaiskola“, a „szabad iskola“ vagy ahogy a franciák a legtalálébban elnevezték, az „aktív iskola“ éppen azt a célt tűzte ki, hogy az iskolában a növendék ne egy fölé teljesen idegen és kényszerű ismeretanyagot kapjon, hanem a tananyagot úgy sajátítsa el, hogy az megfelelően saját érdeklődési köre koncentrikus bővülésének, praktikus jellegű legyen s mégis felölelje mindazt, ami az általános alpműveltséghez tartozik. Az eddigi eredmények azt igazolják, hogy a növendékek általában rövidebb idő alatt, kevesebb energiával több és alaposabb ismeretet szereznek az új iskolában, mint a hagyományos iskolában. Azonban még mindig csak a kísérletezésnél áll az „új nevelés“ kérdése, eltekintve attól a pár országtól, ahol országos közoktatásügyi törvény biztosítja ezeknek az iskoláknak létjogát (pl. Belgium).

Hazánkban ebben az irányban az első világháború előtt megkezdődtek a vizsgálatok egyrészt Binet nyomán (Éltes Mátyás), másrészt magyar pedagógiai talajon (Nagy László).

Kiss Tihamér László fenti könyve azzal az összefoglalással együtt, melyet e kérdéstről könyve megjelenése után egy évre írt (A gyermek tárgy- és térszemlélete fejlődésének vizsgálatából folyó pedagógiai következtetések. Szeged, 1944 Új Nemzedék Lapvállalat R. T. Különlenyomat a Nevelésügyi Szemlé 1944. évi 12. számából), az új neveléshez kíván tárgyi alapokat nyújtani megfelelő vizsgálati kísérletezésekkel.

Kiss Tihamér László a genfi nevelés-lélektani intézetben tanulta meg a gyermek értelmi fejlődésének vizsgálatára vonatkozó u. n. Piaget-féle „klimikai módszert“, melyet kiegészít a gyermekrajzok vizsgálatával.

Piaget J. méltó folytatója a Claparède által megkezdett munkának s a Rousseau-intézettel éppen Kiss Tihamér László munkásságán keresztül kapocs nyereség a magyar lélektani tanulmányozás számára.

Maga a vizsgálati téma, amellyel a szerző bekapcsolódik a genfi intézet vizsgálataiba és tovább bővíti azt, a gyermek tárgy- és térszemléletének vizsgálata egyben a percepció alapproblémáinak vizsgálata is, minthogy fényt vet arra a belső folyamatra, amely az ismeretek befogadásával kapcsolatban

éppen mint értelmi tevékenység megy végbe. Azonban, minthogy az ismeret-szerzés és feldolgozás nem csupán értelmi tevékenység, különösen gyermekkorban, hanem az értelmi képesség fejlődésével kapcsolatosan differenciálódó lelki működések szerve része is, a kérdés vizsgálata elsősorban a lélektani vizsgálatok körébe tartozik. Annál is inkább, mert szerzőnk csak végeredménykép jut el a gyermek értelmi fejlődésének vizsgálatában arra a fokra és arra az életkorra (általában 14. életév), amely már elvont logikai konstrukciókat is képes alkotni s amely korban a gyermek megérti már az absztrakt értelmi műveleteket (pl. algebra).

A szerző a viselkedési és genetikus funkcionális lélektan alapigazságaira épít és nem a gyermek kivülről, hanem magából a gyermeknek bizonyos tárgyakkal (itt: geometriai testekkel) kapcsolatos állásfoglalásából von le a pedagógiában érvényesíthető messzebbmenő következtetéseket, különösen a tanítás anyagának kiválasztására és tervére vonatkozóan.

E vizsgálatokat a gyermek kezdeti érdeklődésére vonatkozóan elvégezte már J. Piaget. Szerzőnk kibővíti a kísérleti kör határait és a 3—12 éves gyermek értelmi fejlődésmenetében igyekszik megállapítani azokat a szembetűnőbb fokozatokat, melyek az absztrakciók iránti fogékony képesség kialakulásáig észlelhetők a gyermek értelmi életének fejlődésmenetében.

Minden egyes fokozatra vonatkozóan hiánytöltő adatokat szolgáltat, hogy most már exakt eredmények alapján is kimutassa az érvényben levő egyoldalú intellektualisztikus iskola hibáit s az oktatás eredményesebbnek bizonyult formáját igazolja. Úgy, amint az különösen Montessorinál, vagy az új szegedi Kerti Iskolában is előttünk áll. Vagyis a tanításban éppen a növendék értelmi fejlődésmenetében meglátott fokozatok szerint (1. globális percepció és az érzéki szinkrétizmus foka; 2. a globálisan felfogott, egészhez tapadó, de már elképzelt felületszemlélet és az értelmi szinkrétizmus foka; 3. a képzeleti szubjektív szerkesztés és logikus magyarázatra törekvés foka és 4. a testek metszeteinek objektív, elvont térben történő logikus szintetikus szemléletének foka) az egészből a részek felé haladás szempontjának előtérbe helyezését igazolja, amint arra némely „új iskolában” éppen az írás-olvasás, de a számolás tanításában is van példa. Vagyis: nem az önmagukban levő egységek tagjaiból kell kiindulni, hanem az önmagukban egészek globális szemléletéből (mely elsősorban: érzéki) kell haladni a részegyszek felé (pld. henger, gula, kör, parabola stb.) egy konstruktív dedukcióval, hogy a gyermek maga okoskodja ki a dolgok belső rendjét.

A régi iskolával ellentétben így látjuk igazoltnak Kenyeres Elemér megállapítását, melyet a két iskolatípus közti különböztetésként mond, hogy t. i. a régi iskola az emlékezetre épített, az új iskola sokkal inkább a gondolkodás fejlesztését célozza. (Kenyeres Elemér: Az új iskola és pedagógiája. Magy. Paed. 1928. évf. 10—15. és 74—92. l.)

Kis Tihamér László vizsgálatai egyben igazolják azoknak az „új iskola” terveknek az elgondolásait, melyek az oktatás eredményessége érdekében az érdeklődésre építenek.

Említett másik vonatkozó összefoglalásában kitér arra is, hogy milyen káros következményei vannak az olyan előterjesztésnek, amely az ismereteket csak mintegy masszát hozza elő és emlézteti be a növendékekkel.

Kis Tihamér László könyve, mely vizsgálatainak eredményeit ismerteti a magyar pedagógusok előtt, lényeges haladással viszi előre az „új nevelés” kérdését s hazánkban éppen vizsgálatainak közrebocsátott adataival alapvető.

A református nevelőknek külön örömük lehet, hogy soraikból került ki J. Piaget egyik munkatársa, akinek, ha nem is megállapításait és végső következtetéseit, de vizsgálati metódusait eredményesen alkalmazhatjuk a gyermeklélektan körében. Leszűrt eredményei pedig arra készítetnek, hogy megvizsgáljuk eddigi módszereinket és tantervünket a gyermek ismeretbefogadásának könnyítése céljából.

Dr. DEÁK GÁBOR.

Legújabb kiadványok:

Andrási Tivadar: Jézus. ára 5.— P.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.
Fordította: Kozma Tibor, ára 3.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. Synoptikus I. kötet 8.— P. II. kötet 8.— P, III. kötet 8.— P, IV. kötet 8.— P. Mind a négy együtt 28.— P. — Kapható még az Ap. Csel. magyarázatának I-ső kötete, ára 12.— P. Ap. Csel. magyarázatának II-ik kötete, ára 12.— P.

Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 8.— P.

László Dezső: Magyar önismeret. 14.— P.

Nagy Mózes E.: A nő az Ige mérlegén. 40 f.

„ **A négyes.** 40 fillér.

„ **Levelező nagyasszonyok.** 40 f.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása. 170 oldal, ára 7.— P.

D. Dr. Kiss Tihamér László: Református hitvallásunk. (A Heidelbergi Káté magyarázatos feldolgozása.) 6.— pengő.

Zengjen Hálaének. X-ik kiadás, 1.— Pengő.

Molter Károly: Reformáció és magyar műveltség. 60 fillér.

Bántó Tercsi: Ibolyavirág. Kis színdarab
gyermekeknek egy felvonásban, dalbetéttel, ára
20 fillér.

Két színdarab. (Karácsonyi álom, A kísértet) 1·20 P.

Sipos G.: Utaid Uram mutasd meg. 2 — P.

Tiéd a dicséret. (Prédikációk, Incze Gábor
gyűjteménye.) 9 — P.

Augustinus vallomásai. (Szemelvények.) 70 fill.

Mózes A.: Szabó Sári néni. Ill. kiadás, 1·20 P.

**Mózes András: Az erdélyi román refor-
máció kátéirodálma,** ára 5 P.

Fosdick: A második mértföld. 70 fillér.

László Dezső: Ige - Hit - Egyház, ára 5 P.

Kutter: Pál apostol. 80 fillér.

Minden magyarországi vallásos jellegű kiadvány kapható
vagy beszerezhető az „Ifjú Erdély“ Iratterjesztésében.
A „Soli Deo Gloria“ Szövetség és „K. I. E.“ minden
még kapható kiadványa, az „Exodus“ kiadványai (Kará-
csony Sándor könyvei stb.), a „Traktátus Sorozat“ könyvei
és a „Bethlen Gábor“ könyvkereskedés kiadványai bolti
árakon kaphatók. Új szorgalmi képek, bibliai mon-
dásos képeslapok nagy választékban kaphatók.

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS. — Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Hitler-tér 13. Református Theologia.
Csekkezámbla száma: 72.276.

Jordáky-nyomda, Kolozsvár, Hitler-tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos.